

ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
«ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ
ПЕРСОНАЛОМ»

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

ДИСЦИПЛІНИ

«ЕКОНОМІЧНІ ОСНОВИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ»
(для бакалаврів)

Київ – 2016

Підготовлено доцентом кафедри соціології та соціальної роботи
Бондаренко Н.О.

Затверджено на засіданні кафедри соціології та соціальної роботи
(протокол № 1 від 29.08.2016 року)

Схвалено Вченою радою Українсько-Азербайджанського Інституту
соціальних наук і самоврядування Г.А. Алієва
(протокол № 1 від 30.08.2016 р.)

Бондаренко Н.О. Навчальна програма дисципліни «Економічні основи
соціальної роботи» (для бакалаврів). – К.: МАУП, 2016. – 17 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст
дисципліни «Економічні основи соціальної роботи» (для бакалаврів),
питання для самоконтролю, теми контрольних робіт, список літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом
(МАУП), 2016

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Мета курсу «Економічні основи соціальної роботи» надати майбутнім соціальним працівникам економічні знання, форми і методи економічної діяльності в системі соціального захисту населення і соціальної сфери в цілому, коли раціональне використання фінансових коштів стає нагальним завданням соціальних служб.

Після освоєння курсу студент повинен знати та вміти:

- розуміти сутність, значення і особливості економіки в галузі виробництва нематеріальних послуг у сфері соціальної роботи;
- володіти основними принципами економіки у відносинах суб'єктів соціальної роботи з державою і між собою;
- аналізувати динаміку і ступінь диференціації добробуту населення на місцевому рівні;
- консультувати клієнтів соціальних служб з питань соціальних гарантій, допомог, пільг та ін. Виплат;
- прочитати основні параметри і розробити програму адресної соціальної допомоги малозабезпеченим групам населення в регіоні;
- навчити сім'ю, особливо молоду, розрахувати і виявити його резерви;
- визначити вартість соціальної послуги та її ефективність стосовно до різних категорій населення;
- розрахувати розміри пенсій за різними підставами, допомог та ін. Виплат;
- скласти бізнес-план, пілотний проект підприємницької діяльності соціальних служб різного профілю і різних форм власності;
- визначати економічну ефективність соціальної роботи в регіоні;

На основі вивчення курсу студенти повинні вміти довести необхідність державного регулювання механізму конкурентного ринку за допомогою економічної політики в соціальних цілях, знати основні види і розміри державних соціальних гарантій, пільг населенню, вміти розрахувати пенсію, допомогу і т.п. виплати.

Вільно орієнтуватися в економічних показниках соціальної статистики, аналізувати динаміку і тенденції зміни рівня і якості життя різних груп населення, залежність економічного статусу від макроекономічних показників.

Міждисциплінарні зв'язки: дана дисципліна базується на знаннях з професійно-орієнтованих дисциплін «Теорія соціальної роботи», «Методи соціальної роботи», «Технології соціальної роботи», «Правові засади соціальної роботи», «Правове регулювання соціального забезпечення», «Соціальна робота з різними категоріями клієнтів».

**ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
ДИСЦИПЛІНИ**

«ЕКОНОМІЧНІ ОСНОВИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ»

Назва змістового модуля і теми
<p>Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні основи економіки в сфері соціальної роботи.</p> <p>Тема 1. Предмет принципи і завдання курсу «Економічні основи соціальної роботи».</p> <p>Тема 2. «Економічна політика і система соціального захисту населення».</p> <p>Тема 3. Об'єктивна необхідність соціального захисту населення в суспільстві ринкових відносин.</p> <p>Тема 4. Економічний простір соціальної роботи.</p> <p>Тема 5. Нормативно-правова база економічної діяльності в сфері соціальної роботи.</p> <p>Змістовий модуль II. Економічні основи діяльності організації, установ та служб у сфері соціальної роботи.</p> <p>Тема 6. Матеріальний добробут населення, його структура та динаміка.</p> <p>Тема 7. Економічний статус як фактор диференціації у соціальній роботі.</p> <p>Тема 8. Мінімальні державні соціально-економічні гарантії, пільги та виплати різним верствам населення.</p> <p>Тема 9. Організаційно-економічні основи соціального забезпечення та його особливості на сучасному етапі.</p> <p>Разом годин: 90</p>

ЗМІСТ
ДИСЦИПЛІНИ
«ЕКОНОМІЧНІ ОСНОВИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ»

Тема 1. Предмет принципи і завдання курсу «Економічні основи соціальної роботи».

Сутність і особливості економічної діяльності в сфері соціальної роботи. Предмет вивчення курсу: економічні процеси в суспільстві та їх вплив на соціум і соціальне благополуччя суспільства в цілому, соціальних груп та окремих особистостей; закономірності розвитку економічних відносин різних суб'єктів і функціонування соціальної роботи, соціальних служб, установ і підприємств соціального обслуговування населення в суспільстві. Економіка соціального обслуговування, її особливості і відмінності від економіки виробничої діяльності, їх взаємовплив і взаємозумовленість. Основні принципи економіки соціального обслуговування як відображення загальних принципів соціальної роботи та специфіки економічного розвитку соціальної сфери (економічної справедливості, суспільної доцільності, пріоритету державних почав, соціально-економічного реагування, економічної ефективності та ін.)

Література: [1,5,7,12,14,16,25,34,45]

Тема 2. «Економічна політика і система соціального захисту населення».

Зміна системи економічної взаємодії держави і особистості в різні періоди економічного розвитку. Відхід держави від централізованої системи

розподілу, переорієнтація його політики на реалізацію потенційних можливостей особистості до самозабезпечення. Економічна політика держави як сукупність принципів, рішень і дій, спрямованих на забезпечення оптимального функціонування ринкового механізму в цілях створення необхідних умов життєдіяльності населення.

Принципи зміст та напрямки економічної політики держави в період становлення ринкових відносин. Основні функції держави в економіці вільної конкуренції, верхні і нижні допустимі межі втручання в економіку конкурентоспроможного ринку для забезпечення матеріального добробуту населення. Взаємозв'язок і взаємозалежність економічної та соціальної політики держави, їх роль в ефективному функціонуванні системи соціального захисту населення. Сутність, основні напрями та економічні джерела функціонування системи соціального захисту населення, її обумовленість розвитком ринкових відносин. Система соціального захисту як найважливіша складова частина економічної політики і держави.

Література: [2,4,6,13,16,18,23,27,29,33,37,40]

Тема 3 Об'єктивна необхідність соціального захисту населення в суспільстві ринкових відносин.

Основні передумови необхідності формування системи соціального захисту населення в умовах ринку: підвищення питомої ваги приватної власності на засоби виробництва; зміна системи розподілу матеріальних і духовних благ; стратифікація суспільства, зростання чисельності і збільшення соціально уразливих категорій населення; відчуження виробника від засобів виробництва; зростання безробіття; зниження рівня життя населення та ін.

Основні етапи зміни соціальної спрямованості економічної політики цивілізованої держави в різні періоди розвитку економічної теорії та практики ринкових відносин; визнання державою і суспільством своєї відповідальності за дотримання економічних і соціальних прав людини на недостатній рівень життя і безперервне його поліпшення.

Література: [2,4,5-11,15,24,36,45]

Тема 4 Економічний простір соціальної роботи.

Поняття і сутність економічного простору соціальної роботи. Загальна характеристика структури і основні функції економічного простору соціальної роботи. Економічний потенціал соціальної сфери та його роль у задоволенні потреб суб'єктів соціальної роботи (особистості, сім'ї, колективу, групи) відповідно до науково обгрунтованими нормативами.

Рівні економічної взаємодії органів і установ соціальної роботи та соціальної сфери в цілому, що забезпечують громадську життєдіяльність; економічні зв'язки і взаємовідносини між різними суспільними суб'єктами соціальної сфери. Зміна економічних зв'язків суб'єктів і об'єктів економічного простору в сферах охорони здоров'я, освіти, праці та побуту та їх вплив на життєзабезпечення населення. Взаємозв'язок і взаємодія економічного простору соціальної роботи з економічної, політичної, духовної сферами.

Література: [1-4,6,7,9,10,14,37]

Тема 5. Нормативно-правова база економічної діяльності в сфері соціальної роботи.

Необхідність формування нормативно-правової основи економічної діяльності в системі соціального захисту населення як спеціалізованого інституту цивілізованої держави.

Основні елементи нормативно-правової бази соціальної роботи. Конституція - правовий фундамент соціальної захищеності громадян. Основні закони, що регулюють економічну діяльність в сфері соціальної роботи. Укази Президента України, Постанови Уряду України, які регламентують діяльність соціальних служб.

Кодекси як звід законів і їх роль в нормативному забезпеченні економічної діяльності. Нормативні акти місцевих органів влади, їх значення і специфіка. Приблизні положення про соціальні служби як нормативне керівництво їх діяльності.

Література: [3,14,17,18,19,22]

Тема 6. Матеріальний добробут населення, його структура та динаміка.

Добробут населення: поняття, сутність, показники. Вплив відносин власності на добробут населення. Рівень і якість життя. Система характеризують показників: доходи населення сукупні, номінальні, реальні; рівень і динаміка цін на товари та послуги; тривалість робочого дня і робочого тижня; житлові умови; обсяг виплат і пільг; рівень освіти та медичного обслуговування; середня тривалість життя.

Потенціал індивідуального розвитку людини як узагальнюючий показник добробуту населення країни. Структура споживання. Мінімальний споживчий бюджет і прожитковий мінімум. Критерії забезпеченості та бідності.

Література: [2,4,5-11,15,24,36,45]

Тема 7. Економічний статус як фактор диференціації у соціальній роботі.

Економічний статус статус: поняття та визначають його чинники. Види відхилення економічного статусу і показники. Соціальна стратифікація суспільства та економічний статус різних груп і верств населення, їх взаємозалежність. Диференціація економічного статусу - основа соціального розшарування суспільства. Основні соціально-економічні методи як результати вирівнювання економічного статусу населення.

Література: [10,17, 25-28,31,34, 39]

Тема 8. Мінімальні державні соціально-економічні гарантії, пільги та виплати різним верствам населення.

Мінімальні державні гарантії і мінімальні соціальні стандарти: поняття, сутність, значення. Система гарантій в галузі пенсійного забезпечення, посібників, оплати праці, медичного обслуговування, освіти і т.д. Класифікація державних соціально-економічних гарантій в залежності від об'єкта соціального захисту літніх людей та інвалідів, дітей, безробітних і т.д. Нормативно-правові документи, що закріплюють гарантії та пільги.

Проблеми вдосконалення соціально-економічних гарантій в підтримці соціально вразливих груп населення. Регіональні програми підвищення мінімальних гарантій, встановлених на федеральному рівні.

Література: [2,4,5-11,36,44]

Тема 9. Організаційно-економічні основи соціального забезпечення та його особливості на сучасному етапі.

Державна гарантія прав громадян на соціальне забезпечення, його види та структура. Організаційно-економічний механізм здійснення соціального забезпечення. Фонди соціального забезпечення та джерела їх формування. Порядок обчислення трудових і соціальних пенсій. Розміри пенсій і їх співвідношення з оплатою праці та мінімальним прожитковим мінімумом. Перерахунок та індексування пенсій. Співмірність умов і норм пенсійного забезпечення з економічними можливостями держави. Економічні основи концепції реформи пенсійного забезпечення та створення пенсійної системи, відповідної ринкової економіки. Соціальне забезпечення - національна система програм, виплат, послуг і пільг по задоволенню соціально-економічних потреб населення.

Література: [5,6,8,16,19,29,33,37,42]

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. Фінансування в системі соціального захисту населення.
2. Сутність, принципи, основні джерела та порядок формування системи фінансів для соціальної сфери.
3. Основні функції фінансування.
4. Бюджетне фінансування соціальної сфери: проблеми та недоліки. Бюджетні дотації та їх соціальне значення.
5. Особливості фінансування соціальної роботи з місцевого бюджету. Джерела і структура місцевого бюджету, принципи його формування.
6. Роль і призначення позабюджетних фондів.
7. Пряме і непряме фінансування соціальної роботи.
8. Соціальні пільги: роль і проблеми.
9. Програмно-цільове фінансування, його переваги, протиріччя і проблеми. Порядок фінансування федеральних і регіональних соціальних програм.
10. Особливості фінансування соціальної роботи в умовах переходу до ринкових відносин.
11. Формування фондів соціальної підтримки населення та їх роль у соціальному захисті найуразливіших груп суспільства.
12. Об'єктивна необхідність зниження частки державних вкладень і зростання ролі соціального страхування в створенні основних джерел фінансування соціальної роботи.
13. Економіка загальнопрофільних і спеціалізованих соціальних служб.
14. Економіка установ і підприємств соціального обслуговування як некомерційна діяльність.
15. Основні функції, види і форми економічної діяльності загальнопрофільних і спеціалізованих установ і підприємств соціального обслуговування.
16. Планування, фінансування, організація і оплата праці працівників як необхідні елементи економіки установ і підприємств соціального обслуговування населення.
17. Особливості економічної діяльності установ соціального обслуговування різних форм власності.

18. Проблеми економіки загальнопрофільних і спеціалізованих установ і підприємств соціального обслуговування населення та можливі шляхи їх вирішення на основі використання російського і зарубіжного досвіду.
19. Підприємницька діяльність в сфері соціальної роботи.
20. Об'єктивна необхідність розвитку підприємництва в сфері соціального обслуговування населення.
21. Сутність, особливості та види підприємницької діяльності в соціальній сфері.
22. Законодавча база для здійснення підприємницької діяльності установ соціального обслуговування та надання населенню платних соціальних послуг.
23. Бізнес-план як робочий інструмент діяльності установ соціального обслуговування населення, умова стратегічного планування, прогнозування економічної та соціальної ефективності результатів.
24. Роль і значення соціальних проектів у підприємницькій діяльності некомерційних установ і підприємств соціальної сфери обслуговування.
25. Проблеми розвитку економічної системи соціальних послуг, розширення їх асортименту та доступності для населення.
26. Основні напрями підвищення економічної ефективності у підприємницькій діяльності соціальних служб.
27. Організація і оплата праці працівників соціальних служб.
28. Економічний статус соціальних робітників, його нормативне забезпечення та матеріальна мотивація праці.
29. Гарантії та льготи робітників державної та муніципальної системи соціальних служб.
30. Типові норми і специфіка оплати праці спеціалістів з соціальної роботи.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Предмет і завдання курсу «Економіка соціальних служб»
2. Соціальне обслуговування як галузь народного господарства: поняття, особливості, значення.
3. Принципи економіки в сфері соціальної роботи.
4. Сутність, принципи, основні напрями економічної політики держави.
5. Об'єктивна необхідність економічної підтримки населення в суспільстві ринкових відносин.
6. Становлення системи соціального захисту населення в умовах конкурентного ринку в XIX - XX в.в. в цивілізованих країнах.
7. Сутність, принципи та основні напрями соціальної політики держави.
8. Економічна та соціальна політика держави, їх взаємозв'язок.
9. Правові основи економіки соціальної роботи.
10. Економіка - матеріальна основа соціальної роботи.
11. Фактори відповідності між потребами і платоспроможним попитом.
12. Економічний статус як фактор диференціації у соціальній роботі.
13. Економічний простір соціальної роботи: поняття, структура, функції.
14. Основні напрями вдосконалення економіки охорони здоров'я, освіти, сфери праці та побуту.
15. Організаційно-економічні основи соціального забезпечення та соціального страхування.
16. Мінімальні державні соціальні гарантії: поняття, показники.
17. Добробут населення: поняття, показники, динаміка.
18. Економічна функція сім'ї: поняття, значення, структура.
19. Сімейний бюджет: поняття, значення, структура.
20. Соціально-економічний потенціал сім'ї: поняття, структура, значення.
21. Економіка сім'ї як частина економічного простору соціальної роботи.
22. Економічні особливості соціальної підтримки населення в період становлення суспільства ринкових відносин.
23. Економічні, правові, організаційні умови поліпшення соціально-економічного статусу малозабезпечених верств населення.
24. Організаційно-економічний механізм системи соціального забезпечення.

26. Основні напрями вдосконалення системи пенсійного забезпечення.
27. Фінансування системи соціального захисту населення.
28. Програмно-цільове фінансування соціальної роботи.
29. Організація і оплата праці фахівців з соціальної роботи.
30. Соціальне страхування як економічна основа соціального забезпечення.
31. Економіка і організація діяльності підприємств та установ системи соціальної підтримки населення.
32. Економіка діяльності управління соціального захисту населення на муніципальному рівні.
33. Економіка діяльності Центру соціального обслуговування населення.
34. Економіка діяльності Центру допомоги сім'ї та дітям.
35. Економіка діяльності стаціонарних установ соціального обслуговування населення.
36. Підприємницька діяльність в системі соціального обслуговування населення.
37. Комерційна діяльність в системі соціального обслуговування населення.
38. Особливості економічної діяльності установ соціального обслуговування різних форм власності.
39. Економічна ефективність соціальної роботи: сутність, критерії, методи визначення.
40. Нормативно-правова основа економічної діяльності в системі соціального захисту.
41. Особливості бухгалтерського обліку в діяльності соціальних служб.
42. Мінімальні державні соціально-економічні гарантії різних верств населення.
43. Економіка соціального обслуговування: сутність, принципи, завдання.
44. Основні принципи економіки соціального обслуговування.
45. Закономірності економічного розвитку і функціонування соціальної роботи.
46. Регулювання економічних відносин в сфері соціального захисту населення.
47. Економічні процеси в суспільстві та їх вплив на соціум.
48. Суб'єкти і об'єкти соціально-економічного простору соціальної роботи.
49. Відмінні особливості економіки соціальної роботи в перехідний період до суспільства ринкових відносин.

50. Економіка як матеріальна основа соціальної роботи.
51. Обумовленість соціального захисту розвитком ринкових відносин.
52. Взаємозв'язок і взаємозалежність економічної та соціальної політики.
53. Економічний простір соціальної роботи, його суть і значення.
54. Соціальна сфера як економічний простір соціальної роботи.
55. Мінімальні державні гарантії соціально-економічної підтримки малозабезпечених груп населення.
56. Матеріальний добробут населення, його динаміка.
57. Зростання ролі економічної функції сім'ї.
58. Фінансування соціальної сфери: сутність та проблеми.
59. Програмно-цільове фінансування соціальної роботи, його переваги і проблеми.
60. Економічні основи систем соціального захисту та норми ринкової справедливості.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. Антонов А.И., Медков В.М. Социология семьи. МГУ. – М., 1996.
2. Асеев В.Г. Нормативное управление социальным развитием. – М., 1989.
3. Бабич А.М., Егоров Е.Н., Жильцов Е.Н. Экономика социального страхования. Курс лекций. М.: Теис. 1998.
4. Денисов Н. Социальное расслоение общества: причины, последствия, меры по ограничению. // Экономист, 1997, № 1.
5. Еськов Г.С. Так это начиналось. // Вестник социальной работы, 1994, № 1.
6. Жуков В.И. Потенциал человека: индекс социального развития россиян. – М.: Союз, 1995.
7. Зайнышев И.Г. Социальная политика государства как основа организации социальной работы. Теория и практика социальной работы: проблемы, прогнозы, технологии. – М.: РГСИ, 1992.
8. Заславская Т.И. Социальная структура современного российского общества // Общественная наука и современность. – 1997 № 2. Доп.
9. Измерения в социальной работе. Энциклопедия социальной работы в 3-х тт Т.1 пер. с англ. – М.: Центр общечеловеческих ценностей, 1993.
10. Итоги деятельности Минтруда в 1999 г Задания на 2000 г. – М., 1999.

- 11.Ковригин М.А. Экономические основы социальной защиты населения в условиях перехода к рынку. Теория и практика социальной работы: проблемы, прогнозы, технологии. – М.: РГСИ, 1992.
- 12.Кочубей Л.Т. Методологические основы социального анализа. – М., Краснодар, 1998.
- 13.Котлер Ф. Основы маркетинга. – М.: Прогресс, 1991.
- 14.Курс экономической теории. – Киров: «АСА», 1995.
- 15.Лавриненко В.С. С учётом интересов личности и общества. // Вестник социальной работы, 1994, № 1.
- 16.Левин В.К., Петрович М.В. Экономическая функция семьи. 1984.
- 17.Ли Якокка. Карьера менеджера. Пер с англ. – М.: Прогресс, 1991.
- 18.Организация технологий и методы управления социальной защитой населения (опыт, проблемы и перспективы). – Электросталь, 1998.
- 19.О социальном обслуживании граждан пожилого возраста и инвалидов. Закон Российской Федерации, Российская газета, 4 августа.
- 20.Организационно-правовой механизм социального обеспечения населения. Теория и методика социальной работы. Часть 11, глава XXV МГСУ, 1994.
- 21.Пантелеева Т.С. Инновационные формы финансирования социальных проектов. В сб. Социальная работа: инновационные и компаративные исследования. – М.: Союз, 1998.
- 22.Пантелеева Т.С. Экономика социальной работы как учебная дисциплина в системе подготовки социальных работников. // Российский журнал социальной работы. – М., 1997, № 1.
- 23.Пантелеева Т.С., Червякова Г.А. Экономические основы социальной работы: Учебное пособие. – М.: Владос, 1999.
- 24.Поиск новых управленческих решений // Пенсия, № 3, 1997.
- 25.Ратников В. Социальная защита и рыночные отношения.// Вестник социальной работы, 1993, № 1.
- 26.Ратников В. Социальная справедливость и рыночные отношения.// Вестник социальной работы, 1994, № 1.
- 27.Региональные программы. Вестник социальной работы, 1994 № 1.
- 28.Российская энциклопедия социальной работы. Т 1, 2. 1994 № 1.
- 29.Семейная политика: практика и проблемы. Опыт Самарской области. – М.: СТИ, 1997.

30. Сборник нормативных актов по вопросам пенсионного обеспечения. – М.: АГАР, 1998.
31. Социальные гарантии пенсионерам в 1997 г.: новые тенденции и старые проблемы // Пенсия № 3, 1996.
32. Теория и методика социальной работы. Вып. 1, 2. – М.: ГАСБУ, 1993.
33. Теория и практика социальной работы: отечественный и зарубежный опыт. Т. 1 – 2. – М. – Тула, 1992.
34. Финансовая система пенсионного обеспечения; проблемы плательщиков и пенсионеров // Пенсия, № 3, 1997.
35. Человек в мире экономики. Курс экономической теории, г. 1. Изд-во «АСА», Киров, 1995.
36. Червякова Г.А. Финансирование социальной работы. Материалы международной научно-практической конференции 1-3 июня 1993 г. на тему «Личность – семья - общество».
37. Червякова Г.А. Экономическая функция социальной работы и проблемы её реализации // Российский журнал социальной работы. – М., 1997 № 2/6.
38. Черник Д. И др. Налоги – М.: Финансы и статистика, 1995.
39. Эволюция теории и практики «государства благосостояния» в 80 – е годы. Отв. ред. О.В. Сальковский. – М.: ИНИОН АН СССР, 1991.
40. Эклунд К. Эффективная экономика. Шведская модель. – М.: Экономика, 1991.
41. Эгенике Е.В. Оценка численности пенсионеров. // Пенсия, 1997. Экономика здравоохранения. Учебное пособие.
42. Экономическая теория (политэкономия): Учебник / под общей ред. акад. В.И. Ведянина и акад. Г.П. Журавлёвой. – ИНФРА – М, 1997
43. Эрхард Л. Благосостояние для всех – М., 1991.
44. Эффективность социальной работы: Методологический семинар / составитель – редактор В.В. Комсов. – М.: ИСР, 1998.
45. Янкова З.А. Некоммерческий маркетинг и социальная работа сегодня. // Российский журнал социальной работы, 1995, № 1.
46. Экономическая теория (политэкономия): Учебник / Под общей ред. акад. В.И. Видяпина, акад. Г.П. Журавлёвой. – ИНФРА – М, 1997.